

Verkenning COVID-19

Aanleiding

De consequenties van de Corona-epidemie zijn overal zichtbaar. Diverse organisaties zijn bezig om deze effecten in kaart te brengen. Zo modelleert het RIVM verschillende verspreidingsscenario's om de benodigde zorgcapaciteit beter in te kunnen schatten en heeft het CPB verschillende scenario's gepresenteerd die mogelijk economische effecten beschrijven. De vraag is wat deze epidemie betekent voor gezondheid en zorg in brede zin, nu en in de toekomst, en hoe we in de toekomst beter voorbereid zouden kunnen zijn op een dergelijke wereldwijde gebeurtenis. Dit zijn vragen die sterk raken aan studies die het RIVM uitvoert, bijvoorbeeld de Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) en de impactscan Preventieakkoord. In de VTV wordt een brede inschatting gemaakt van relevante maatschappelijke ontwikkelingen, hoe deze volksgezondheid en zorg kunnen beïnvloeden en wat handelingsopties zijn om hier (beter) op in te spelen. Deze vraagstellingen en methodiek kunnen behulpzaam zijn om verkenning van de effecten van COVID-19 voor volksgezondheid en zorg te doen.

Uitwerking

Relevante vragen zijn:

- Wat zijn de belangrijkste drijvende krachten achter de uitbraak van de coronapandemie en hoe hebben zij de uitbraak beïnvloed?
- Wat zijn de verwachte directe en indirecte gevolgen van deze pandemie voor volksgezondheid en zorg?
- Hoe kunnen we beter voorbereid zijn en beter anticiperen op mogelijke toekomstige epidemieën en/of pandemieën?

Drijvende krachten achter de corona-uitbraak en de impact daarvan op de maatschappij

Om de drijvende krachten achter zowel de uitbraak van de coronapandemie als de maatschappelijke impact daarvan in kaart te brengen, verkennen we diverse ontwikkelingen met behulp van de zogenoemde DESTEP-factoren (Demografie, Economie, Sociaal-cultureel, Technologie, Ecologie en Politiek-institutioneel). Deze ontwikkelingen spelen zowel op mondiale, Europese als nationale schaal. Denk hierbij aan de toegenomen (internationale) mobiliteit, sterke onderlinge economische verbondenheid, de rol van instituties en gedrag.

Directe en indirecte gevolgen voor de Nederlandse volksgezondheid en zorg

Over de directe gevolgen van de corona-epidemie in Nederland en daarbuiten worden we dagelijks geïnformeerd met nieuwe vastgestelde besmettingen en het aantal mensen dat overleden is. Dit is echter niet het volledige beeld. Het ontbreekt aan gegevens die corona in een breder perspectief plaatsen, zoals cijfers over de effecten van COVID-19 op de ziektelast, zorguitgaven, kwaliteit van leven, gezondheidsverschillen, regionale spreiding, etc. Ook andere gezondheidsuitkomsten ontbreken, zoals de impact van de pandemie op de mentale gezondheid en eenzaamheid (onder ouderen én jongeren). Daarnaast kan er ook meer worden gefocust op kwetsbare groepen (bijvoorbeeld in relatie tot multimorbiditeit).

Hierbij moet onderscheid gemaakt worden in wat we *nu* al kunnen zeggen over de uitbraak en impact van COVID-19 en wat eventueel in een later stadium in beeld gebracht kan worden. Dit laatste geldt bijvoorbeeld voor de effecten van COVID-19 op zorguitgaven, kwaliteit en

toegankelijkheid van zorg. Ook indirecte effecten van de Coronacrisis, zoals stagnatie van de economische groei of een economische recessie en de gezondheidseffecten daarvan (bijvoorbeeld een toename van de sociaaleconomische gezondheidsverschillen) daarvan kunnen pas met enige zekerheid over een jaar of langer worden geschatst.

Gezien de onzekerheid, zowel wat betreft de vraag hoe lang de epidemie aanhoudt, als ook wat betreft de mogelijk effecten, én het gebrek aan goede gegevens, ligt het voor de hand om voor deze verkenning een scenario-aanpak te hanteren. Hierbij kan gefocust worden op de nabije toekomst (1 a 2 jaar) of op een toekomst verder weg (10 a 20 jaar). Wat komt er op ons af, en hoe beïnvloeden verschillende mogelijke ontwikkelpaden van de corona-crisis de volksgezondheid en zorg? Hiervoor zou idealiter samengewerkt moeten worden met de planbureaus (CPB, SCP en PBL).

Handelingsopties

Inzicht in de drijvende krachten van de huidige coronapandemie en de directe en indirecte gevolgen daarvan op de Nederlandse volksgezondheid en zorg en het doordenken van verschillende scenario's, helpt bij het beantwoorden van de vraag hoe Nederland beter voorbereid kan zijn en beter kan anticiperen op mogelijke toekomstige uitbraken. Waar zitten de bottlenecks in het gezondheidszorgsysteem en waar doen zich kwetsbaarheden voor die wellicht versterkt kunnen worden?

Internationale vergelijking

De internationale context van de coronacrisis is evident. Het gaat hierbij zowel om de vergelijking van gezondheidsuitkomsten, zoals ziekteverloop en mortaliteitscijfers, als ook om het leren van interventiestrategieën. Waarin waren andere landen beter of slechter dan Nederland?

Vervolg stappen

- In kaart brengen DESTEP factoren (aftappen van verschillende projecten zoals nationaal veiligheidsprofiel, VTV)
- Inschattingen maken van directe en indirecte effecten op de volksgezondheid en zorg, gebruikmakend van het VTV-model.